

Sygn. akt I C 2262/19

POSTANOWIENIE

Dnia 13 października 2020 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Asesor Sądowy Michał Maj

Protokolant: Elżbieta Oleszkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 13 października 2020 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa B.S. i K.S.

przeciwko M.

o zapłatę

postanawia:

1. na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 (1) k.p.c. zawiesić postępowanie do czasu udzielenia przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej odpowiedzi na pytanie prejudycjalne wskazane w pkt 2,
2. na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócić się do Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej o udzielenie odpowiedzi na pytanie: **czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a także zasady równoważności, skuteczności i pewności prawa należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej przepisów krajowych, zgodnie z którą roszczenie konsumenta o zwrot niesłusznie zapłaconych kwot na podstawie nieuczciwego warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ulega przedawnieniu po upływie terminu dziesięciu lat, który zaczyna biec od dnia każdorazowego spełnienia świadczenia przez konsumenta, także w wypadku, kiedy konsument nie wiedział o nieuczciwym charakterze tego warunku.**

Za zgodność z oryginałem

SEKRETARZ SĄDOWY
Podpis sekretarza sądowego
Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia
w Warszawie

Agnieszka Sułt

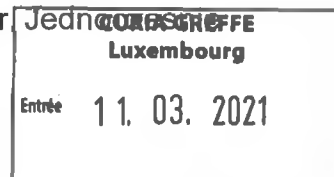
WERSJA ZANONIMIZOWANA WNIOSKU SPORZADZONA DNIA 18.02.2021 R.

Sygn. akt I C 2262/19

WNIOSEK O WYDANIE ORZECZENIA W TRYBIE PREJUDYCJALNYM

Dnia 13 października 2020 roku

1. **Sąd odsyłający.**
2. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie: Przewodniczący: Asesor Sądowy Michał Maj, adres: ul. Marszałkowska 82, 00-517 Warszawa, tel.: +48 22 55 39 616, +48 22 55 39 622, +48 22 55 39 623, faks: 22 55 39 579, e-mail: 1c@warszawa-srodmiescie.sr.gov.pl (e-mail Wydziału I Cywilnego).
3. **Strony w postępowaniu głównym i ich przedstawiciele.**
4. Powodowie: B.S. i Ł.S. reprezentowani przez r.pr. M.S.
5. Pozwany: M. reprezentowany przez r.pr. A.C-W.
6. **Przedmiot sporu w postępowaniu głównym i istotne okoliczności faktyczne:**
7. W pozwie wniesionym w dniu 7.08.2019 r. powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kwoty 74.414,52 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 30.07.2019 r. do dnia zapłaty tytułem nienależnego świadczenia osiągniętego przez pozwanego kosztem powodów w związku z pobraniem od powodów rat kapitałowo-odsetkowych w oparciu o umowę nr 00370478/2006 o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych „MultiPlan” waloryzowany kursem CHF z dnia 4.08.2006 r. Powodowie wskazali, że powyższa umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne obejmujące przeliczenie kapitału i rat kredytu kursem CHF (§ 7 ust. 1 i § 11 ust. 5) oraz uprawnienie pozwanego do zmiany oprocentowania kredytu (§ 10 ust. 2). W ocenie powodów brak obowiązywania powyższych postanowień umowy skutkuje tym, że pozwany pobrał od nich raty kredytu w zawyżonej wysokości i wobec tego dochodzą od niego zapłaty kwoty 74.414,52 zł stanowiącej różnicę sumy wpłaconych rat kredytu (213.305,35 zł) i prawidłowej wysokości tych rat (138.890,83 zł) za okres od dnia 7.09.2009 r. do dnia 6.06.2017 r.

powodowie wskazali, że na w razie uznania, że konsekwencją abuzywnego charakteru wskazanych postanowień umownych jest nieważność całej umowy kredytu, pozwany powinien zwrócić im równowartość wszystkich rat kredytu i w takim wypadku domagają się zasądzenia od pozwanego kwoty 72.136,01 zł tytułem równowartości wszystkich rat kredytu opłaconych w okresie od dnia 5.10.2006 r. do dnia 5.03.2010 r.

8. W piśmie procesowym z dnia 22.01.2020 r. powodowie stwierdzili, że zgadzają się ze skutkami nieważności umowy kredytu. Także na rozprawie w dniu 17.07.2020 r. po pouczeniu powodów o skutkach nieważności umowy kredytu powodowie osobiście stwierdzili, że rozumieją prawne i finansowe konsekwencje nieważności tej umowy, uważają je za korzystne dla siebie i zgadzają się na nie.
9. W odpowiedzi na pozew wniesionej w dniu 13.12.2019 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa, wskazując, że w jego ocenie umowa kredytu zawarta przez strony nie jest nieważna ani nie zawiera niedozwolonych postanowień umownych. Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia.
10. W dalszym toku postępowania (w tym na termiach rozprawy w dniach 17.07.2020 r. i 13.10.2020 r.) obie strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska.
11. W dniu 4.08.2006 r. strony zawarły umowę nr 00370478/2006 o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych „MultiPlan” waloryzowany kursem CHF. Przedmiotem umowy było udzielenie przez pozwanego powodom kredytu na sfinansowanie kosztów budowy domu jednorodzinnego (§ 1 ust. 1 i § 1 ust. 1A). Kwota kredytu wynosiła 600.000 zł (§ 1 ust. 2). Walutą waloryzacji kredytu był CHF (§ 1 ust. 3). Okres kredytowania wynosił 360 miesięcy, tj. od dnia 8.08.2006 r. do dnia 5.08.2036 r. (§ 1 ust. 4). Kredyt był spłacany w malejących ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5). Pierwotnie oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 2,25 %, przy czym tymczasowo (w okresie ubezpieczenia kredytu) było podwyższone do 3,25% (§ 1 ust. 8). Bank udzielił kredytu hipotecznego na cel określony w § 1 ust. 1 w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna CHF wg tabeli kursowej banku. Kwota kredytu wyrażona w walucie CHF jest określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej banku z dnia i godziny uruchomienia kredytu/transzy (§ 7 ust. 1). Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy

procentowej, która w dniu zawarcia umowy ustalona jest w wysokości określonej w § 1 ust. 8 (§ 10 ust. 1). Zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 10 ust. 2). Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych określonych § 1 ust. 5, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat (§ 11 ust. 1). Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane były w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 5). Wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokość raty powodowała, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF, z tabeli kursowej Banku, obowiązującym na dzień i godzinę spłaty (§ 13 ust. 5).

12. Kredyt nie został powodom wypłacony w całości, ale w kwocie 455.000 zł, wypłaconej w 4 transzach w okresie od dnia 25.08.2006 r. do dnia 4.09.2007 r.
13. W dniu 8.12.2008 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, na podstawie którego § 10 ust. 2 umowy kredytu nadano treść, zgodnie z którą wysokość oprocentowania kredytu stanowi stawka bazowa LIBOR 3M powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 0,57 p.p.
14. Powodowie uiścili na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kredytu kwotę 72.136,01 zł w okresie od dnia 5.10.2006 r. do dnia 5.03.2010 r., w tym: kwotę 58.116,53 zł od dnia 5.10.2006 r. do dnia 6.08.2009 r. i kwotę 14.019,48 zł w okresie od dnia 7.08.2009 r. do dnia 5.03.2010 r.
15. Natomiast różnica pomiędzy opłaconymi ratami z tytułu umowy kredytu zawartej przez strony w okresie od dnia 7.09.2009 r. do dnia 6.06.2017 r. a ratami kredytu należnymi przy uwzględnieniu, że stron nie wiążą § 7 ust. 1 i § 11 ust. 5 umowy kredytu wynosi 74.312,77 zł.
16. Podczas rozprawy w dniu 17 lipca 2020 r. powodowie zostali przesłuchani i zeznali, że żadne z kwestionowanych przez nich postanowień umowy kredytu nie zostało przez nich indywidualnie uzgodnione z pozwanym bankiem. Pracownicy banku nie przedstawili powodom historycznych kursów walut CHF/PLN oraz nie poinformowali ich, że w związku z zawarciem umowy kredytu

powodów będzie obciążał obowiązek ponoszenia kosztów spreadu oraz ryzyko kursowe. Powodów nie pouczone, w jaki sposób mogą ograniczyć swoje ryzyko kursowe i nie wyjaśniono im, w jaki sposób pozwany bank tworzy swoją tabelę kursową oraz jak ustala wysokość spreadu. Powodowie nie zostali także poinformowani, w oparciu o jakie zasady będą następowały zmiany oprocentowania ich kredytu, a w szczególności, jakie parametry bank bierze pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o zmianie oprocentowania. W dacie zawarcia umowy kredytu powodowie nie posiadali wykształcenia z zakresu prawa ani ekonomii, nie mieli doświadczenia pracy w banku lub innych instytucjach finansowych, nie posiadali dochodów ani oszczędności w CHF, a uprzednio nie zawierali żadnych innych umów kredytu powiązanych z walutą obcą. Powodowie nie prowadzili działalności gospodarczej, a kredyt zaciągnęli w celu uzyskania środków na budowę domu, który miał posłużyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powodów i ich dzieci. Powodowie powzięli pierwsze wątpliwości dotyczące uczciwości postanowień zawartych w umowie kredytu (dotyczących warunków zmiany oprocentowania kredytu) przed zawarciem aneksu do umowy kredytu w dniu 8.12.2008 r., natomiast kolejne wątpliwości w tym przedmiocie nakłoniły powodów do zgłoszenia się do prawnika na początku 2017 r., a następnie do wniesienia pozwu w dniu 7.08.2019 r., który zainicjował niniejsze postępowanie.

17. Właściwe przepisy prawne.

18. Przepisy polskie.

19. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93, ze zm.), dalej: k.c.

20. Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony (art. 5).

21. Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹).

22. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu (art. 117 § 1).

23. Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne (art. 117 § 2).
24. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata (art. 118 w brzmieniu obowiązującym do dnia 8.07.2018 r.).
25. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata (art. 118 w brzmieniu obowiązującym od dnia 9.07.2018 r.).
26. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1).
27. Bieg przedawnienia przerywa się: 1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia; 2) przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje; 3) przez wszczęcie mediacji (art. 123 § 1).
28. Po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo (art. 124 § 1).
29. W razie przerwania przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym albo przez wszczęcie mediacji, przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone (art. 124 § 2).
30. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób

- sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1).
31. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2).
 32. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3).
 33. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4).
 34. Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385²).
 35. Kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości (art. 405).
 36. Przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego (art. 410 § 1).
 37. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 2).
 38. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. (art. 442¹ § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 26.06.2017 r.).
 39. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany

dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (art. 442¹ § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 27.06.2017 r.).

40. Przepisy Unii Europejskiej.

41. **Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29 - wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 2, s. 288), dalej: dyrektywa 93/13.**

42. Państwa Członkowskie powinny zapewnić, aby nieuczciwe warunki nie były zamieszczane w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami oraz, jeżeli jednak takie warunki zostają w nich zawarte, aby nie były one wiążące dla konsumenta, oraz zagwarantować, żeby umowa obowiązywała strony zgodnie z zawartymi w niej postanowieniami, pod warunkiem że po wyłączeniu z umowy nieuczciwych warunków może ona nadal obowiązywać (motyw dwudziesty pierwszy).

43. Sądy i organy administracyjne Państw Członkowskich muszą mieć do swojej dyspozycji stosowne i skuteczne środki zapobiegające stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (motyw dwudziesty czwarty).

44. Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków (art. 6 ust. 1).

45. Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami (art. 7 ust. 1).

46. Środki określone w ust. 1 obejmują postanowienia, według których osoby i organizacje mające uzasadniony interes na mocy prawa krajowego, związany z ochroną konsumentów, będą mogły wszcząć postępowanie zgodnie z właściwym prawem krajowym przed sądami lub przed organami

administracyjnymi mającymi odpowiednie kwalifikacje do decydowania, czy warunki umowy sporządzone do celów ogólnego wykorzystania są nieuczciwe; co umożliwi powyższym osobom i organizacjom podjęcie stosownych i skutecznych środków w celu zapobieżenia stałemu stosowaniu takich warunków (art. 7 ust. 2).

47. Uzasadnienie odesłania.

48. Potrzeba zadania niniejszego pytania prejudycjalnego powstała w związku z koniecznością dokonania wykładni prawa unijnego celem zastosowania przepisów prawa krajowego dotyczących przedawnienia roszczeń majątkowych zgodnie z prawem unijnym.

49. W niniejszej sprawie powodowie kwestionują dwie grupy postanowień umowy kredytu - § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 (tzw. klauzule przeliczeniowe) i § 10 ust. 2 w brzmieniu pierwotnym (tzw. klauzula zmiennego oprocentowania). Każde z powyższych postanowień zostało zaczerpnięte z wzorca umownego stosowanego przez pozwanego bank, a postanowienia umowne o tożsamym brzmieniu były wielokrotnie przedmiotem kontroli sądowej. W orzecznictwie postanowienia te (zarówno klauzule przeliczeniowe¹, jak i klauzula zmiennego oprocentowania²) niemal jednolicie są uznawane za niedozwolone

¹ por.:

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 r., I ACa 16/15, LEX nr 1733746;
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r., II CSK 750/15, LEX nr 2182659;
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 listopada 2016 r., I ACa 276/16, LEX nr 2256955,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia z dnia 13 stycznia 2017 r., XXVII Ca 3360/16, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2017 r., XXVII Ca 1929/16, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 maja 2017 r., XXVII Ca 3046/16, LEX nr 2307696;
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 22 czerwca 2017 r., XXVII Ca 3477/16;
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 28 listopada 2017 r., XXVII Ca 911/17, LEX nr 2669116
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 października 2019 r., V Ca 3290/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 października 2019 r., V ACa 567/18, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 listopada 2019 r., I ACa 722/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 2019 r., V ACa 752/18, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 grudnia 2019 r., I ACa 442/18, LEX nr 2770377,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 grudnia 2019 r., I ACa 952/18, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 grudnia 2019 r., I ACa 86/19, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 grudnia 2019 r., I ACa 697/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 stycznia 2020 r., I ACa 104/19, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 stycznia 2020 r., I ACa 67/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 lutego 2020 r., V Ca 449/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 lutego 2020 r., XXVII Ca 2114/18, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 lutego 2020 r., V Ca 2338/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 marca 2020 r., XXVII Ca 153/19, niepubl.
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2020 r., I ACa 367/19, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 9 marca 2020 r., I ACa 80/19, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 marca 2020 r., I ACa 168/19, niepubl.,

² por.:

postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Przedmiotem kontrowersji jest jednak, jakie są skutki abuzywności powyższych postanowień.

50. W dawniejszym orzecnictwie spotykane były poglądy, że brak związania konsumenta klauzulami przeliczeniowymi wywołuje jedynie taki skutek, że kapitał kredytu i raty kredytu powinny zostać przeliczone na podstawie innego kursu niż kurs pozwanego banku (w tym w szczególności kursem średnim Narodowego Banku Polskiego).³ Natomiast jako skutek braku związania klauzulą zmiennego oprocentowania wskazywano konieczność ustalenia stosownego oprocentowania uwzględniającego godziwą marżę banku.⁴

51. Jednakże obie powyższe linie orzecznicze w zasadzie wygasły po udzieleniu przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej odpowiedzi na pytanie prejudycjalne w wyroku z dnia 3.10.2009 r. (C-260/18, Dziubak).

52. Jeżeli chodzi o skutki niezwiązania klauzulami przeliczeniowymi (§ 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy), w aktualnym orzecnictwie można spotkać dwa przeciwstawne poglądy. Według pierwszego poglądu umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej po usunięciu klauzul przeliczeniowych powinna być traktowana jako umowa kredytu złotowego.⁵ Natomiast według drugiego

-
- wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 3 lutego 2012 r., III Ca 1207/11, M.Pr.Bank. 2012/10/13-24,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 15 maja 2014 r., III Ca 1673/13, Legalis,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 27 maja 2014 r., III Ca 1477/13, Legalis,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 lipca 2015 r., III Ca 588/15, Legalis,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 28 września 2016 r., XXVII Ca 678/16, LEX nr 2257295,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 października 2016 r., III Ca 1427/15, Legalis,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 22 grudnia 2016 r., XXVII Ca 1935/16, LEX nr 2439683,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 6 kwietnia 2017 r., III Ca 264/17, Legalis nr 2064541,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2017 r., XXVII Ca 147/17, LEX nr 2439685,
 - wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 27 września 2017 r., II Ca 99/17, Legalis,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 13 czerwca 2018 r., III Ca 475/18, LEX nr 2544327,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 24 grudnia 2018 r., III Ca 1969/17, Legalis,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 25 stycznia 2019 r., III Ca 1057/18, Legalis,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 czerwca 2019 r., III Ca 2127/18, LEX nr 2718935,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 29 października 2019 r., V Ca 403/19, Legalis,
 - wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 10 października 2019 r., I ACa 576/18, Legalis,
 - wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 grudnia 2019 r., XXVII Ca 3480/16, Legalis,
 - wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 grudnia 2019 r., I ACa 952/18, niepubl.,

³ por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, MoP 2017 nr 15, str. 779

⁴ por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 r., II CSK 768/14, OSNC 2015 nr 11, poz. 132, str. 58,

⁵ por.:

- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 października 2019 r., V Ca 289/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 lutego 2020 r., V Ca 449/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 lutego 2020 r., V Ca 2338/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 marca 2020 r., XXVII Ca 153/19, niepubl.

poglądu wyeliminowanie niedozwolonych klauzul przeliczeniowych skutkuje nieważnością całej umowy kredytu.⁶

53. Również w zakresie skutków niezwiązania klauzulą zmiennego oprocentowania (§ 10 ust. 2) ukształtowały się dwie linie orzecznicze. Według pierwszej umowa kredytu po eliminacji klauzuli zmiennego oprocentowania powinna być traktowana jak umowa kredytu z oprocentowaniem stałym, o stopie takiej jak w dniu zawarcia umowy kredytu.⁷ Według drugiej (aktualnie przeważającej) linii orzeczniczej, wyeliminowanie klauzuli zmiennego oprocentowania z umowy kredytu skutkuje nieważnością tej umowy.⁸

54. Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy rozważa uznanie umowy kredytu zawartej przez strony za nieważną w całości. Należy przy tym zauważyć, że uznanie umowy za nieważną może być skutkiem zarówno uznania za abuzywne klauzul przeliczeniowych (§ 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy) bądź też klauzuli zmiennego oprocentowania (§ 10 ust. 2), jak również zarówno jednych i drugich postanowień. Tutejszy Sąd ma przy tym na uwadze, że treść § 10 ust. 2 umowy uległa zmianie na skutek aneksu z dnia 8.12.2008 r., niemniej jednak oceny, czy postanowienia umowne mają niedozwolony charakter należy dokonać na datę zawarcia umowy (art. 385² k.c.), natomiast uznanie, że § 10 ust. 2 umowy jest niedozwolonym postanowieniem umownym skutkującym nieważnością umowy powodowałoby, że umowa kredytu byłaby nieważna *ex tunc* (od samego początku), a tym samym późniejsze zawarcie aneksu byłoby bezskuteczne, ponieważ nie mogłoby konwalidować umowy, która była od początku nieważna.

55. Uznanie, że umowa kredytu jest nieważna w całości oznaczałoby, że wszelkie świadczenia spełnione na jej podstawie z mocy art. 410 § 2 k.c. stanowiłyby

⁶ por.:

- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 października 2019 r., V Ca 3290/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 listopada 2019 r., I ACa 722/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 grudnia 2019 r., I ACa 442/18, LEX nr 2770377,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 grudnia 2019 r., I ACa 697/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 stycznia 2020 r., I ACa 67/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 lutego 2020 r., XXVII Ca 2114/18, Legalis,

⁷ por.:

- wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 czerwca 2019 r., III Ca 2127/18, LEX nr 2718935,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 10 października 2019 r., I ACa 576/18, Legalis

⁸ por.:

- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 29 października 2019 r., V Ca 403/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 grudnia 2019 r., XXVII Ca 3480/16, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 grudnia 2019 r., I ACa 952/18, niepubl.,

świadczenia nienależne i wobec tego podlegałyby zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Tym samym pozwany mógłby domagać się od powodów zwrotu równowartości wypłaconego im kredytu (455.000 zł), natomiast powodowie mogliby żądać od pozwanego zwrotu równowartości wszystkich uiszczonych dotychczas rat kredytu, w tym w szczególności dochodzonych pozwem rat uiszczonych w okresie od dnia 5.10.2006 r. do dnia 5.03.2010 r. w łącznej kwocie 72.136,01 zł.

56. Niemniej jednak uwzględnieniu roszczenia powodów w znacznej części mógłby zapobiec podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia. Mianowicie w niniejszej sprawie powodowie dochodzą świadczenia pieniężnego, czyli roszczenia majątkowego (art. 117 § 1 k.c.), natomiast podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia obliguje Sąd do rozważenia, czy roszczenie powodów nie uległo przedawnieniu w całości lub części (art. 117 § 2 k.c.).
57. Ponieważ powodowie są konsumentami, dochodzone przez nich roszczenie nie jest związane z działalnością gospodarczą. Natomiast zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa, roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego nie ma charakteru okresowego. Tym samym do roszczenia powodów należy stosować przepis o ogólnym terminie przedawnienia roszczeń, który w wypadku roszczeń powstałych przed dniem 9.07.2018 r. wynosi 10 lat (art. 118 k.c.). Wniesienie pozwu w dniu 7.08.2019 r. spowodowało natomiast przerwanie biegu przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.), który nie może zacząć biec na nowo dopóki niniejsze postępowanie nie zostanie zakończone (art. 124 § 1 i 2 k.c.).
58. Podstawowym problemem dla oceny zasadności zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanego jest jednak ocena, od kiedy należy liczyć początek biegu przedawnienia roszczenia przysługującego powodom. Decydujące znaczenie ma tutaj brzmienie art. 120 § 1 zdanie pierwsze k.c., zgodnie z którym jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Przepis ten sam w sobie nie jest precyzyjny, bowiem wymaga oceny, jaki jest najwcześniejszy możliwy termin, w którym osoba dochodząca roszczenia mogła podjąć czynność w celu dochodzenia swojego roszczenia.

59. Niemniej jednak pomimo wskazanego nieprecyzyjnego brzmienia art. 120 § 1 k.c., przepis ten jest w orzecznictwie sądów polskich (sądów powszechnych i Sądu Najwyższego) wykładany w zasadzie w jednolity sposób. Mianowicie wskazuje się, że przedawnienie roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia (nienależnego świadczenia), będącego roszczeniem bezterminowym, rozpoczyna bieg od dnia, w którym korzyść (świadczenie) powinna być zwrócona, gdyby wierzyciel wezwał dłużnika do wykonania zobowiązania w najwcześniejszym możliwym terminie, a więc w takim czasie od bezpodstawnego uzyskania korzyści, jaki jest potrzebny do jej zwrotu bez zbędnej zwłoki.⁹ W większości przypadków wskazuje się, że „najwcześniejszym możliwym terminem” jest już ten sam dzień, w którym świadczenie zostało spełnione.¹⁰ Co więcej, dla rozpoczęcia biegu przedawnienia nie ma znaczenia, kiedy świadczący dowiedział się o tym, że świadczenie było nienależne, ani kiedy rzeczywiście wezwał dłużnika do jego zwrotu.¹¹ Powyższe wnioski mają zastosowanie również do spraw o zapłatę nienależnego świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnych postanowień umownych w sytuacji, w której strona nie zdawała sobie sprawy z nieważności tych postanowień.¹²

⁹ por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 117,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r., V CK 24/02, OSNC 2004, Nr 10, poz. 157,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03, IC 2004, nr 11, s. 43,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 625/08, OSP 2010, z. 4, poz. 45,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2010 r., IV CSK 401/09, Legalis,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2010 r., II CSK 126/10, LEX nr 602678,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12, Legalis,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2016 r., V CNP 55/15, Legalis,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 760/15, Legalis,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2017 r., V CSK 642/16, LEX nr 2434728
- postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2019 r., II CSK 346/19, LEX nr 2772802,
- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 75

¹⁰ por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 769/00, OSNC 2001, Nr 11, poz. 166,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 760/15, Legalis,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., IV CSK 171/16, Legalis,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2017 r., V CSK 642/16, LEX nr 2434728
- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, OSNC 2011, Nr 1, poz. 2

¹¹ por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2010 r., II CSK 126/10, LEX nr 602678,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2014 r., III CSK 36/14, OSNC 2016, Nr 1, poz. 5,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2016 r., V CNP 55/15, Legalis,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 760/15, Legalis,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., IV CSK 171/16, Legalis,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2017 r., V CSK 642/16, LEX nr 2434728,
- postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2019 r., II CSK 346/19, LEX nr 2772802,

¹² por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2017 r., V CSK 642/16, LEX nr 2434728

60. Przyjęcie powyższego poglądu przez tutejszy Sąd skutkowałoby uznaniem, że roszczenie o zwrot każdej z rat kredytu uiszczonych w okresie od dnia 5.10.2006 r. do dnia 5.03.2010 r. uległo przedawnieniu po upływie 10 lat od dnia płatności poszczególnych rat. Skoro więc pozew o zapłatę w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 7.08.2019 r., to oznacza to, że przedawnieniu uległo roszczenie o zapłatę równowartości wszystkich rat opłaconych wcześniej niż 10 lat przed tą datą (czyli przed dniem 7.08.2009 r.). Tym samym powództwo powinno zostać oddalone w tej części, w której powodowie dochodzą zapłaty kwoty 58.116,53 zł tytułem zwrotu równowartości rat kredytu uiszczonych w okresie od dnia 5.10.2006 r. do dnia 6.08.2009 r. Powództwo mogłoby natomiast zostać uwzględnione w zakresie kwoty 14.019,48 zł stanowiącej równowartość rat kredytu uiszczonych w okresie od dnia 7.08.2009 r. do dnia 5.03.2010 r.
61. Wobec powyższego tutejszy Sąd rozważa, czy przedstawiony sposób wykładni art. 120 § 1 k.c. jest zgodny z czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a także zasady równoważności, skuteczności i pewności prawa.
62. Sąd ma na uwadze, że ochrona konsumenta nie jest bezwarunkowa¹³ i że ustalanie rozsądnych terminów do wniesienia środków zaskarżenia pod rygorem prekluzji w interesie pewności prawa jest zgodne z prawem Unii.¹⁴ Jednocześnie krajowe przepisy regulujące zapewnieniu ochrony konsumentów nie mogą być mniej korzystne od procedur dotyczących podobnych sytuacji o charakterze wewnętrznym (zasada równoważności) ani zorganizowane w taki sposób, by czyniły wykonywanie uprawnień przyznanych przez prawo Unii nadmiernie utrudnionym lub praktycznie niemożliwym (zasada skuteczności).¹⁵

¹³ por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Gutiérrez Naranjo, pkt 68,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lipca 2020 r., C-224/19 i C-259/19, Caixabank, pkt 82

¹⁴ por.:

- wyrok z dnia 6 października 2009 r., C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, pkt 41,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Gutiérrez Naranjo, pkt 69,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lipca 2020 r., C-224/19 i C-259/19, Caixabank, pkt 82

¹⁵ por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 października 2006 r., C-168/05, Mostaza Claro,, pkt 24,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 kwietnia 2019 r., C-266/18, Aqua Med., pkt 47,

Wśród odpowiednich i efektywnych środków gwarantujących konsumentom prawo do skutecznego środka prawnego musi znaleźć się możliwość wytoczenia powództwa lub wniesienia zarzutów w racjonalnych warunkach proceduralnych, w ten sposób, by korzystanie z przyznanych konsumentom praw nie było obwarowane warunkami, w szczególności terminem lub kosztami, które ograniczałyby korzystanie z praw gwarantowanych w dyrektywie 93/13.¹⁶ Wynika z tego, że prawo Unii nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które - choć przewiduje brak przedawnienia powództwa o stwierdzenie nieważności nieuczciwego warunku zawartego w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem - obwarowuje przedawnieniem powództwo o uznanie skutków restytucyjnych takiego stwierdzenia nieważności z zastrzeżeniem poszanowania zasad równoważności i skuteczności.¹⁷ Wobec tego konieczne jest dokonanie analizy, czy konkretna regulacja przedawnienia roszczenia majątkowego konsumenta zapewnia przestrzeganie zasad równoważności i skuteczności. Termin musi rzeczywiście być wystarczający na przygotowanie i wniesienie skutecznego środka zaskarżenia.¹⁸ Analiza przepisów regulujących przedawnienie roszczenia konsumenta nie może się jednak ograniczać tylko do rozważenia długości terminu przedawnienia, ale powinna obejmować także zasady jego stosowania, w tym w szczególności sposób, w jaki następuje rozpoczęcie biegu przez ten termin.¹⁹

63. Szczególną uwagę należy tutaj zwrócić na dwa wyroki Trybunału Sprawiedliwości, które dotyczyły właśnie początku biegu przedawnienia roszczenia konsumenta o zapłatę.

64. W wyroku z dnia 9 lipca 2019 r. Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że trzyletni termin na wytoczenie powództwa, który zaczyna biec od dnia pełnego wykonania umowy, nie może zapewnić konsumentowi skutecznej ochrony,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 czerwca 2019 r., C-407/18, Addiko Bank, pkt 46,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lipca 2020 r., C-224/19 i C-259/19, Caixabank, pkt 83,

¹⁶ por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 1 października 2015 r., C-32/14ERSTE Bank Hungary, pkt 59

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 kwietnia 2016 r., C-377/14, Radlinger i Radlingerová, pkt 46,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 13 września 2018 r., C-176/17, Profi Credit Polska, pkt 63,

¹⁷ por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lipca 2020 r., C-224/19 i C-259/19, Caixabank, pkt 83,

¹⁸ por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 października 2015 r., C-8/14, BBVA, pkt 29

¹⁹ por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 2020 r., C-698/18 i C-699/18, SC Raiffeisen Bank, pkt 61

ponieważ termin ten może upłynąć, zanim konsument poweźmie wiedzę o nieuczciwym charakterze warunku zawartego w tej umowie. Termin taki czyni zatem nadmiernie utrudnionym wykonywanie praw przyznanych konsumentowi przez dyrektywę 93/13.²⁰ Z powyższego wynika, że zasada skuteczności stoi na przeszkodzie temu, by powództwo o zwrot podlegało trzyletniemu terminowi na jego wytoczenie, który zaczyna biec od dnia, w którym umowa wygaśa, niezależnie od tego, czy w tym dniu konsument powziął wiedzę lub powinien był racjonalnie rzecz biorąc powziąć wiedzę o nieuczciwym charakterze warunku tej umowy przywołanego na poparcie wniesionego przez niego powództwa o zwrot, ponieważ takie zasady mogą czynić nadmiernie utrudnionym wykonywanie przez tego konsumenta praw przyznanych mu przez dyrektywę 93/13.²¹

65. Natomiast w wyroku z dnia 16 lipca 2019 r. Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że stosowanie pięcioletniego terminu przedawnienia rozpoczynającego bieg w chwili zawarcia umowy - co oznacza, że konsument może dochodzić zwrotu opłat uiszczonych na podstawie warunku umownego uznanego za nieuczciwy jedynie przez pięć pierwszych lat od podpisania umowy, niezależnie od tego, czy miał lub mógł mieć, rozsądnie rzecz ujmując, świadomość nieuczciwego charakteru tego warunku - może czynić praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym korzystanie z praw przyznanych konsumentowi przez dyrektywę 93/13, a w konsekwencji naruszać zasadę skuteczności w związku z zasadą pewności prawa.²²

66. Powyższe orzecznictwo nasuwa wniosek, że w ocenie Trybunału Sprawiedliwości przy dokonywaniu analizy krajowych przepisów o przedawnieniu roszczeń w świetle ich zgodności z zasadą skuteczności szczególną uwagę należy zwrócić na to, z jaką datą zaczyna bieg termin przedawnienia roszczenia konsumenta. W tym względzie szczególnie istotne jest, że system ochrony ustanowiony na mocy dyrektywy 93/13 opiera się na założeniu, że konsument znajduje się w gorszym położeniu niż przedsiębiorca,

²⁰ por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 2020 r., C-698/18 i C-699/18, SC Raiffeisen Bank, pkt 67

²¹ por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 2020 r., C-698/18 i C-699/18, SC Raiffeisen Bank, pkt 75

²² por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lipca 2020 r., C-224/19 i C-259/19, Caixabank, pkt 91,

zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi on się na warunki umowy sporządzone uprzednio przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść.²³ Wobec tego możliwe jest, iż konsumenci nie mają świadomości nieuczciwego charakteru warunku zawartego w umowie kredytu hipotecznego lub nie rozumieją zakresu swoich praw wynikających z dyrektywy 93/13.²⁴

67. Analiza powyższego orzecznictwa zdaje się nasuwać wniosek, że bieg przedawnienia roszczenia konsumenta nie powinien rozpoczynać się, dopóki konsument nie poweźmie wiedzy o nieuczciwym charakterze warunku umowy bądź przynajmniej gdy racjonalnie rzecz biorąc powinien był powziąć taką wiedzę. Wniosek taki wydaje się być adekwatny szczególnie w wypadku umów takich, jak zawarta przez strony niniejszego postępowania, czyli umowy kredytu zawartej na okres 30 lat. W sytuacji, w której konsument wykonywał umowę zawierającą nieuczciwe warunki przez kilkanaście lat, szczególnie mało prawdopodobne wydaje się, aby już od samego początku mógł on dysponować wiedzą o nieuczciwym charakterze tych warunków.
68. Mając powyższe na uwadze, wydaje się, że zaprezentowana wcześniej restrykcyjna wykładnia art. 120 § 1 k.c. narusza art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a także zasady skuteczności i pewności prawa. Wskazany przepis prawa krajowego powinien natomiast być wykładany w ten sposób, że bieg przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczenia spełnionego na podstawie umowy zawierającej niedozwolone postanowienia umowne powinien rozpoczynać się nie w każdym wypadku z chwilą spełnienia świadczenia, ale dopiero wówczas, kiedy konsument powziął wiedzę o tym, że postanowienie to ma charakter niedozwolony.
69. Tutejszy Sąd zauważa przy tym, że pożądanego skutku nie sposób osiągnąć wyłącznie przez stosowanie art. 5 k.c., który w orzecznictwie krajowym jest rozumiany w ten sposób, że może doprowadzić do uznania zarzutu

²³ por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2019 r., C-453/18 i C-494/18, Bondora, pkt 40,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 2020 r., C-698/18 i C-699/18, SC Raiffeisen Bank, pkt 67

²⁴ por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 13 września 2018 r., C-176/17, Profi Credit Polska, pkt 69,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lipca 2020 r., C-224/19 i C-259/19, Caixabank, pkt 90,

przedawnienia jako wyraz nadużycia prawa podmiotowego przez pozwanego i w konsekwencji stwierdzenia, że podniesienie tego zarzutu nie wywołuje skutków prawnych. W krajowym orzecznictwie wskazuje się mianowicie, że przywołany przepis jest regulacją o charakterze wyjątkowym, służącym przeciwdziałaniu działaniu ocenianym jako szczególnie nagannym (przykładowo kiedy dłużnik przez długi czas zwodzi wierzyciela utwierdzając go w przekonaniu, że wkrótce spełni świadczenie po to tylko, by doprowadzić do przedawnienia roszczenia i następnie powołuje się na przedawnienie roszczenia wierzyciela). Przypadki takie ze swojej natury mają miejsce niezwykle rzadko i tym samym przyjęcie rozwiązania, według którego art. 120 § 1 k.c. powinien być wobec konsumentów interpretowany w taki sposób, jak w dotychczasowym orzecznictwie z zastrzeżeniem możliwości uznania podniesienia zarzutu przedawnienia za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego na podstawie art. 5 k.c. nie wydaje się być wystarczającym dla zagwarantowania konsumentom poziomu ochrony ich praw gwarantowanego przez dyrektywę 93/13.

70. Wyżej przedstawiony problem został dostrzeżony także w literaturze krajowej. Jak mianowicie zauważył prof. dr hab. J. Pisuliński, „Pomimo długiego terminu przedawnienia roszczenia przysługującego konsumentowi (10 lat) nie można jednak wykluczyć (choć raczej będą to sytuacje wyjątkowe), że roszczenie takie przedawni się, zanim jeszcze konsument się dowie, że spełnił na rzecz przedsiębiorcy świadczenie nienależne. Jak podkreślił SN w powołanym wyżej wyr. z 24.4.2003 r., zasadą ogólną w zakresie przedawnienia roszczeń jest to, że początek biegu terminu przedawnienia nie zależy – poza przypadkami przewidzianymi w ustawie – od wiedzy wierzyciela, że przysługuje mu określone roszczenie. W szczególności do sytuacji takiej może dojść wtedy, gdy orzeczenie uznające postanowienie umowne za niedozwolone – mimo że ma jedynie charakter deklaratoryjny – zapadnie wiele lat po zawarciu umowy. Należy pamiętać, że umowy ubezpieczenia czy umowy kredytu (zwłaszcza o kredyt hipoteczny) są często zawierane na wiele lat, a spór co do dozwolonego lub niedozwolonego charakteru postanowienia umownego może powstać po więcej niż 10 latach od jej zawarcia. Sytuacja taka może rodzić pytanie, czy regulacja prawa krajowego jest zgodna z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG, gdyż ogranicza restytucyjne skutki uznania postanowienia umownego za

niedozwolone (w razie podniesienia zarzutu przedawnienia przez przedsiębiorcę konsument mógłby bowiem odzyskać jedynie część spełnionego nienależycie świadczenia). Przykładowo w przypadku pobierania przez banki spreadu w związku z przeliczeniem wpłat dokonywanych przez konsumenta w złotych na walutę obcą będziemy mieli do czynienia z wieloma roszczeniami o zwrot spreadu, których termin przedawnienia będzie się zaczynał z osobna w odniesieniu do każdej spłacanej przez kredytobiorcę raty kredytu. Dlatego roszczenie konsumenta o zwrot części świadczeń mogłoby się przedawnić, podczas gdy w odniesieniu do roszczeń o zwrot pozostałych spełnionych świadczeń termin przedawnienia jeszcze nie upłynąłby. Może zaistnieć więc potrzeba zwrócenia się z pytaniem prejudycjalnym do TSUE o ocenę zgodności przepisów prawa polskiego o przedawnieniu roszczeń z tytułu nienależnego świadczenia ze wspomnianym art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG, który – w świetle wyr. z 21.12.2016 r. – zapewniać ma pełną restytucję świadczeń spełnionych na podstawie postanowienia uznanego za niedozwolone od chwili zawarcia umowy. Chodzi o pytanie, czy takie rozumienie przepisów o początku biegu terminu przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot spełnionego – na podstawie niedozwolonego postanowienia umownego – świadczenia nie jest sprzeczne z zasadą skuteczności.”²⁵ Podobne wątpliwości podnosi także polski Rzecznik Finansowy,²⁶ co wskazuje na doniosłość analizowanego problemu.

71. W tym miejscu słuszne wydaje się także odniesienie do zagadnienia biegu terminu przedawnienia banku o zwrot kapitału kredytu. Jak wcześniej wskazano, stwierdzenie nieważności umowy w konsekwencji niedozwolonego charakteru części jej postanowień powoduje powstanie roszczeń o zwrot wszystkich świadczeń dokonanych na podstawie tej umowy po obu jej stronach. Jak wskazuje sam Trybunał Sprawiedliwości, takie unieważnienie bowiem wywiera co do zasady takie same następstwa jak postawienie pozostałej do spłaty kwoty kredytu w stan natychmiastowej wymagalności.²⁷ Nie budzi

²⁵ prof. dr hab. Jerzy Pisuliński, *Życie umowy konsumenckiej po uznaniu jej postanowienia za nieuczciwe na tle orzecznictwa TSUE*, red. prof. dr hab. Michał Romanowski, 2017, C.H. Beck, rozdział II, § 5

²⁶ por. *Analiza aktualnych zagadnień dotyczących kredytów "frankowych"*, 29 września 2020 r., <https://rf.gov.pl/2020/09/29/kredyty-frankowe-2020/>

²⁷ por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler, pkt 84,

wątpliwości, że termin przedawnienia roszczenia banku, jako związany z jego działalnością gospodarczą, wynosi 3 lata (art. 118 k.c.). Natomiast stosowanie art. 120 § 1 k.c. zgodnie z przedstawionym wyżej orzecznictwem oznaczałoby, że termin ten powinien rozpoczynać bieg już z datą uruchomienia kredytu, a tym samym w niniejszej sprawie (podobnie jak w każdej innej sprawie dotyczącej umowy kredytu, na podstawie której kapitał kredytu został wypłacony wcześniej niż przed trzema laty) roszczenie banku o zwrot równowartości kapitału kredytu uległoby w całości przedawnieniu.

72. Niemniej jednak zarówno orzecznictwo krajowe, jak i przedstawiciele literatury wskazują, że analogiczne roszczenia banków nie mogły ulec przedawnieniu. W szczególności Sąd Najwyższy wskazał, że w takim wypadku – inaczej niż we wszystkich wcześniej przedstawionych przykładach stosowania art. 120 § 1 k.c. – bank nie może dochodzić od konsumenta zwrotu kapitału dopóki ten nie podejmie ostatecznej decyzji w kwestii, czy akceptuje skutki nieważności umowy kredytu.²⁸ Podobne stanowisko zostało zaprezentowane w literaturze.²⁹ Alternatywnie Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyraził pogląd, że w razie uznania umowy kredytu za nieważną należy przyjąć, że dokonywane przez kredytobiorcę co miesiąc świadczenia powinny zostać ocenione jako uznanie roszczenia banku o zwrot kapitału, przerywające bieg przedawnienia na podstawie art. 123 § 1 pkt 2 k.c., w każdym zaś razie zarzut przedawnienia podniesiony przez kredytobiorcę powinien zostać potraktowany jako nadużycie prawa podmiotowego na podstawie art. 5 k.c.³⁰ Ten pogląd był także wcześniej spotykany w literaturze.³¹

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria i Bankia, pkt 58

²⁸ por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344

²⁹ por.:

- A. Cudna – Wagner, Ł. Hejmej, A. Horbatowska, K. Łuczak, B. Miąskiewicz, dr T. Spyra, *Węzłowe zagadnienia dotyczące kredytów walutowych w kontekście publikacji „Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Materiały Naukowe. Kredyty Walutowe. Węzłowe zagadnienia” oraz wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18*, str. 37-40, pkt 112-120, www.zbp.pl,

- prof. dr hab. E. Łętowska, *Kwalifikacje prawne w sprawach o sanację kredytów frankowych - da mihi factum dabo tibi ius*, str. 17-18, pkt 9.3.2, www.rpo.gov.pl

³⁰ por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 lutego 2020 r., I ACa 635/19, LEX nr 2817682

³¹ prof. dr hab. Z. Ofiarski i dr hab. Z. Kuniewicz, *Życie umowy konsumenckiej po uznaniu jej postanowienia za nieuczciwe na tle orzecznictwa TSUE*, red. prof. dr hab. Michał Romanowski, 2017, C.H. Beck, rozdział VII, § 3 pkt VI

73. W świetle powyższego należy uznać, że sytuacja, w której roszczenie konsumenta o zapłatę z tytułu nienależnego świadczenia wynikającego z nieważnej umowy kredytu miałyby zostać uznane za choćby częściowo przedawnione w sytuacji, w której analogiczne roszczenie banku nie byłoby w ogóle przedawnione (i to pomimo formalnie krótszego, bo trzyletniego a nie dziesięcioletniego terminu przedawnienia), byłoby dla konsumentów szczególnie krzywdzące i z całą pewnością nie realizowałoby gwarancji wynikających z dyrektywy 93/13. W tym stanie nawet konsumenci, którzy znaliby i rozumieli swoje prawa, mogliby zostać zniechęceni do ich dochodzenia w obawie, że w najlepszym wypadku mogą uzyskać zwrot jedynie części spełnionego świadczenia, podczas gdy bank ma prawo dochodzić od nich wszystkich spełnionych przez siebie należności.
74. Należy jednak podkreślić, że niniejsza sprawa dotyczy jedynie roszczenia konsumentów, a nie roszczenia banku, zaś pytanie prejudycjalne dotyczy wyłącznie kwestii przedawnienia roszczenia konsumenta. Co więcej, dyrektywa 93/13 w ogóle nie dotyczy roszczeń przysługujących przedsiębiorcom, z zatem nawet hipotetycznie pytanie prejudycjalne nie mogłoby dotyczyć tej kwestii. Pomimo tego Sąd uznał jednak za zasadne zaprezentowanie poglądów spotykanych w krajowym orzecznictwie i literaturze, aby zwrócić uwagę, że w sytuacji, w której roszczenia przedsiębiorców wydają się być uznawane za nieprzedawnione, przyjęcie odmiennej oceny w stosunku do analogicznych roszczeń konsumentów byłoby szczególnie niesprawiedliwe.
75. W świetle powyższego za zasadne należy uznać postanowienie pytania, czy uznanie, że roszczenie konsumenta za przedawnione z powyższych przyczyn nie narusza zasady równoważności. Należy tutaj zauważyć, że co się tyczy zasady równoważności, z orzecznictwa Trybunału wynika, że jej poszanowanie wymaga, aby rozpatrywana norma krajowa znajdowała zastosowanie bez różnicy do skarg opartych na prawach, które jednostki wywodzą z prawa Unii, oraz do skarg opartych na naruszeniu prawa wewnętrznego, mających podobny przedmiot i podstawę.³²

³² por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 27 lutego 2014 r., C-470/12, Pohotovost', pkt 47,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 2020 r., C-698/18 i C-699/18, SC Raiffeisen Bank, pkt 67

76. Niezależnie od powyższego, uchybienia zasadzie równoważności można dopatrzeć się z jeszcze jednej przyczyny. Należy bowiem zwrócić uwagę na istotną różnicę w początku biegu terminu przedawnienia wynikającą z art. 120 § 1 k.c. oraz z art. 442¹ § 1 k.c. (zwłaszcza w wersji obowiązującej do dnia 26.07.2017 r. – a więc mającej zastosowanie do roszczeń powstałych do tej daty). Bieg przedawnienia roszczenia z tytułu zaprawienia szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym nie może rozpocząć się, dopóki poszkodowany nie dowie się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Choć oczywiście roszczenia o zwrot świadczenia nienależnego świadczenia stanowią roszczenia oparte na innej podstawie prawnej niż roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, to jednak oba te roszczenia posiadają pewne cechy wspólne, a mianowicie są one przykładami roszczeń z tytułu zobowiązań, których źródłem nie są czynności prawne (w tym umowy), ale określone zdarzenia faktyczne, z którymi ustawa wiąże określone konsekwencje prawne. Również systematyka kodeksu cywilnego i umieszczenie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu i o czynach niedozwolonych „obok siebie” sugeruje, że ustawodawca jest świadomy podobieństwa obu typów roszczeń.

77. Wobec powyższego uzasadnionym wydaje się pogląd, że w sytuacji, w której bieg terminu przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczenia nienależnego rozpoczyna się wcześniej niż gdyby dochodziłby on podobnego roszczenia ale na podstawie przepisów o czynach niedozwolonych, narusza zasadę równoważności. Gdyby bowiem konsument utracił środki na rzecz banku na skutek czynu niedozwolonego dokonanego przez bank lub osoby, za które bank ponosi odpowiedzialność, termin przedawnienia roszczenia konsumenta rozpoczynałby się na podstawie art. 442¹ § 1 k.c. później, to jest dopiero kiedy konsument dowiedziałby się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Trudno bowiem dopatrzeć się racji, które uzasadniałyby różnicowanie pozycji konsumenta w obu przedstawionych przypadkach.

78. Pytanie prejudycjalne.

79. Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia uznał za zasadne na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócić się do Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej o udzielenie odpowiedzi na pytanie: **czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady**

93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a także zasady równoważności, skuteczności i pewności prawa należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej przepisów krajowych, zgodnie z którą roszczenie konsumenta o zwrot niesłusznie zapłaconych kwot na podstawie nieuczciwego warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ulega przedawnieniu po upływie terminu dziesięciu lat, który zaczyna biec od dnia każdorazowego spełnienia świadczenia przez konsumenta, także w wypadku, kiedy konsument nie wiedział o nieuczciwym charakterze tego warunku.

80. Z uwagi na przedstawione wcześniej okoliczności, Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia proponuje udzielenie następującej odpowiedzi na powyższe pytanie: art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a także zasady równoważności, skuteczności i pewności prawa należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej przepisów krajowych, zgodnie z którą bieg terminu przedawnienia o zwrot niesłusznie zapłaconych kwot na podstawie nieuczciwego warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem zaczyna się zanim konsument powziął wiedzę o nieuczciwym charakterze warunku umowy bądź gdy racjonalnie rzecz biorąc powinien był powziąć taką wiedzę.

WERSJA ZANOTOWANA Z DN. 2021-02-18

SĄD REJONOWY
dla Warszawy Śródmieście
w Warszawie
Marian Wójcik